

TOKAT İL MERKEZİNDE YAŞAYAN HANEHALKLARININ YUMURTA TÜKETİM DURUMU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Halil ÇIVI

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Tokat
Yard. Doç. Dr. A. Zafer GÜRLER*

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Tokat
Yard. Doç. Dr. Kemal ESENGÜN*

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Tokat
Dr. Osman KARKACIER*

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Tokat

ÖZET

Tarımsal istatistikler göstermektedirki Türkiye'de yılda ortalama 6.8 milyon yumurta üretilmektedir. Araştırmalar göstermektedir ki Tokat'ta yaşayan aileler ayda ortalama olarak 67 adet yumurta tüketmekte ve bu tüketim özellikle sabah kahvaltısı sabah kahvaltılarında yoğunlaşmaktadır. Yumurta tüketiminde yetişkinler ön sırayı almaktadırlar.

SUMMARY

A RESEARCH ON COMSUMPTION OF EGG IN TOKAT PROVINCE

Agricultural statistics show that an avarage of 6.8 million of eggs are produced in Turkey annually.

A research carried out in Tokat shows that egg consumption per household is 67 per month and the most of this is consumed at breakfast.

The adults, in the consumption of egg take the first row.

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Yumurta, hazırlanması ve pişirilmesi kolay, sindirilebilirliği yüksek pratik bir besin maddesidir. Çizelge 1'de görüldüğü gibi yumurtanın % 11'i kabuk, % 59'u yumurta akı, % 31'i de yumurta sarısından oluşur. 55-60 gr. gelen yumurta yaklaşık 6-7 gr protein, 5-6 gr. yağ kapsar. Protein kalitesi çok yüksek olup esansiyel aminoasitleri insan vücudunun gereksinim duyduğu miktarda ve oranda içerir.

Tokat İl Merkezinde Yaşayan Hanehalklarının Yumurta Tüketim Durumu Üzerine Bir Araştırma

Çizelge 1: Yumurtanın Yapısı.

	Tüm Yumurta	Tüm Yum. (Kabuksuz)	Akı	Sarısı	Kabuğu
Tüm Yumurtadaki %	100.	89.	58.	31.	11
Su %	65.5	73.7	87.6	51.1	-
Protein %	11.8	12.9	10.9	16.	-
Yağ %	11.	11.5	0.2	30.6	-
Kül %	11.7	1.	0.7	1.7	-
Kalsiyumkarbonat %	-	-	-	-	93-97
Kalsiyumfosfat %	-	-	-	-	94-97
Mağnezyumkarbonat %	-	-	-	-	1
Organik madde	-	-	-	-	3-6

Kaynak: Nihat ÖZEN, Tavukçuluk, Samsun, 1886.

1991 yılı tarımsal yapı ve üretim istatistiklerine göre, Türkiye'de yaklaşık olarak 6.8 milyon ton yumurta üretilmektedir. 1980 yılında tavuk ve ürünleri ihracatının başlamasıyla tavukçuluk sektöründe önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Tavukçuluğun içinde bulunduğu müz yıllarda en önemli sorunları üretimden çok pazarlama aşmasında yoğunlaşmaktadır.

Bilindiği üzere Türkiye'de tavuk ürünleri iç tüketim düzeyi düşüktür. Türkiye'de kişi başına yumurta tüketimi yılda 110 adet ve tavuk eti ise 6 kg'dır. Bu AT ortalamasının 205 adet yumurta ve 21 kg. tavuk eti olduğu dikkate alınırsa tavuk ürünleri iç tüketim düzeyinin yükseltilebilmesi için büyük bir potansiyelin var olduğunu açıkça görülmektedir. Ancak sorun, gelir düşüklüğünden çok beslenme alışkanlıkları, damak zevki ve besinler konusundaki bilinçlenmeyle ilgilidir. Tavuk etlerinin hormonlu olduğu, lezzet taşımadığı beslenme değeri bulunmadığı gibi psikolojik faktörlerin tüketimi engellediği bilinmektedir.

1.2. Veri Kaynakları ve Yöntem

Araştırmaya konu olan evren; Tokat ili şehir merkezinde yaşayan hanelerin tamamıdır. Dolayısıyla araştırmanın veri kaynağı Tokat il merkezinin tüm mahallelerinde yaşayan aile birimleridir.

Ancak, 1990 nüfus sayımında; Tokat il merkezi nüfusunun 83 611 kişi olduğu göz önüne alınırsa tüm hanelere ulaşmak mevcut koşullarda olanaksızdır. Örneklem alanını belirlemek için il merkezindeki tüm mahallelerin kapsandığı bir örneklem çalışmasına gidilmiştir.

Örneklem çalışmasında; Tokat Belediyesi Fen işleri Müdürlüğünden sağlanan Tokat Haritası üzerinde yer alan 48 mahalle araştırma kapsamına alınmıştır. Tokat Nüfus Müdürlüğü kayıtlarından ise toplam 21 587 hane belirlenmiştir. (1) (2).

Buna göre % 99 olasılık ve % 10 hata payına göre hesaplanan örnek hacmi $N + 319$ olarak bulunmuştur (3). Örnek hacmine ilişkin bilgiler, "Tokat İl Merkezinde Yaşayan Hanehalklarının Sosyo-ekonomik Durumu Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmamızın 1 nolu çizelgesinde verilmiştir.

Çizelge 2: Yumurta Tüketim Şekli

KULLANIM ŞEKLİ	%
Kahvaltıda	82.93
Tatlı ve Pasta Yapımında	39.37
Yemek Yapımında	39.63
Diğer Kullanım Şekilleri	3.14

Çizelge 3: Yumurthanın temin edildiği yerler.

TEMİN ŞEKLİ	%
Mahalle Bakkalından	46.19
Köyden Geliyor	8.39
Ev ve Bahçesinde kümes var	9.97
Sokak Satıcısından	17.32
Diğer Satıcılardan	26.24

Araştırmanın yapılacağı mahallelerdeki sokak ve hanelerin belirlenmesinde ise tesadüfi örnekleme kullanılmıştır.

Örnekleme çalışması için Tokat Belediyesi'nden sağlanan "Numaralandırma Yönetmeliği Madde 31'e Göre Düzenlenmiş Form Nüfus 1, 1990 Binalar Cetveli"nden her mahalledeki örnek hacmi kadar hane tesadüfi olarak seçilmiştir (4). Hanehalkıyla yapılacak olan anketler 105 sorudan ibaret olup, araştırmanın sonraki aşamalarında yapılacak gıda maddeleri tüketim paternini oluşturmada yardımcı olacak bilgileri de kapsamaktadır.

2. ARAŞTIRMA BULGULARI

Tokat'ta merkez ilçede yapılan çalışmada, ortalama aylık yumurta tüketimi aile başına 67 adettir. Çizelge 2'de incelenen hanelerde tüketim şekli verilmiştir. En fazla yumurta % 82.93'lük payla kahvaltıda tüketilmektedir.

İncelenen hanelerin yumurtayı temin ettiği yerlerden % 46'luk bir payla mahalle bakkallarının ilk sırada yer aldığı saptanmıştır (Çizelge 3).

İncelenen hanelerde % 49'luk bir oran ile yumurthanın, mevsim farkı gözetilmeksizin tüketildiği ancak, en fazla tüketim mevsiminin ise kış ayları olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4).

Tercih edilen yumurtalardan % 43.04 ile köy yumurtası ilk sırayı almaktadır. Bu değerler şu an tükettikleri yumurtalarla ilgili değerler değil, tercih ettikleri yumurtalara ait değerlerdir (Çizelge 5).

Yumurta tüketiminde % 75.59'luk oranla yetişkinlerin ilk sırayı aldıkları saptanmıştır (Çizelge 6). Çocuklar % 66.66 ile ikinci sırada yer almaktadır. Oysa çocukların en fazla yumurta tüketmeleri gerektiği de bilinen bir gerçektir.

Çizelge 4: Yumurthanın En Çok Tüketildiği Mevsim

MEVSİM	%
Yaz	2.62
Sonbahar	2.36
İlkbahar	6.29
Kış	44.35
Mevsim Farketmez	49.08

Çizelge 5: Tercih Edilen Yumurtalar

YUMURTA TÜRÜ	Tercih (%)
Çiftlik Yumurtası	12.07
Kendi Üretimi	33.07
Köy Yumurtası	43.04
Farketmez	11.82
	100.00

Tokat İl Merkezinde Yaşayan Hanehalklarının Yumurta Tüketim Durumu Üzerine
Bir Araştırma

Çizelge 6: Yumurta Tüketiminin Aile Fertler
Arasında Dağılımı (%)

AİLE FERTLERİ	%
Yetişkinler	75.59
Çocuklar	66.66
Yaşlılar	10.76

Çizelge 7: Tercih Edilen Yumurta Rengi (%)

YUMURTA RENGİ	%
Beyaz	11.30
Sarı	61.41
Farketmez	27.29

Hanelerin % 11.30'u beyaz, % 61.41'i sarı renk yumurtayı tercih etmektedir. Geri kalan % 27.29'luk kesim ise yumurta kabuk rengi konusunda bir seçicilik yapmamaktadır (Çizelge 7). Yumurta renginin vitaminsel değer bakımından hiç bir farkı olmadığı belirtilmektedir.

3. SONUÇ

İncelenen hanelerde, yumurta tüketimi yılda kişi başına 171 adet (8.5 kg eşdeğer) bulunmuştur. Bu rakım Türkiye ortalaması olan 110 adetten daha fazladır. Ayrıca, yapılan araştırmada yumurtanın en fazla kış aylarında tüketildiği ve yetişkinlerle çocukların tüketim miktarının birbirine çok yakın olduğu da saptanmıştır.

LİTERATÜR

1. Tokat Belediyesi, Fen İşleri Müdürlüğü Kayıtları, Tokat 1991.
2. Tokat Nüfus Müdürlüğü, Tokat İli Konut ve Nüfus Kayıtları Çizelgesi, Tokat, 1990.
3. W.J. Dixon and J. Massey., introduction to Statistical Ed, Mc Growhill Company, Kosakoska, 1969, s. 80.
4. Tokat Belediyesi., "Numaralandırma Yönetmeliği Formu, 1990 Binalar Cetveli", Tokat, 1991.